

lyájának hüvelyét és Nagy Ferencről egy Rákóczi-levelet. Mindkét adományozó máig gyarapítja gyűjteményünket a Rákóczi-szabadságharcához kapcsolódó levelekkel és a Bethlen-családdal kapcsolódó dokumentumokkal, fotókkal, viseletekkel. Károlyi Sándor a Sárospatak történetéhez kötődő Károlyi-Windischgrätz-esküvő egyik koszorúslány ruháját ajándékozta múzeumunknak. Az Év Múzeuma pályázat során elnyert összegből a Rákóczi-családdal tartozó metszeteket, illetve Konok Tamás sárospataki konyhát ábrázoló festményét vásárolhattuk meg. Az NKA restaurálási támogatásán nyert összegből valósítottunk meg több felújítást, melyek eredményeként az 1964-es vártemplomi ásatások textíliáinak néhány darabját sikerült megmentenünk. Vásárlás útján, a NKÖM és a Magyar Nemzeti Múzeum támogatásával került gyűjteményünkbe a Mikes-család cimerevel díszített aranyozott ezüst pohár 2005-ben és az NKA támogatása révén a konyhai eszköz-együttes. 2006-ban a Rákóczi-újratevés 100. évfordulójának kultuszemlékei kerültek gyűjteményünkbe.

A *néprajzi gyűjtemény* gyűjtés és adományok révén, a zempléni, abaúji térségből való tárgyakkal gyarapodott. Kiemelt szerepet kapott a gyűjtemény tematikai egységeinek kiegészítésén túl a polgárosodás tárgyi emlékeinek és a régi fotóknak a gyűjtése, digitalizálása. Utóbbiak már jelzik a társadalom átalakulását, tükrözik a néprajz profilváltását. Történetek felajánlások kiállításokhoz (Zempléni nemzetségek, Polgárosodás Sárospatakon) és kutatásokhoz (Józseffelva) kapcsolódva. Nagyobb számú viseleti darab érkezett 1992-ben Füzérkomlósról. 1995-ben vásárolta meg a múzeum a Mezey Tamás gyűjteményéből való kerámiákat.

Az *iparművészeti gyűjtemény* kisebb vásárlások és ajándékozások mellett dr. Girinyi Margit fekete-kerámiáival gyarapodott. A segédgyűjtemények körében az *Adattárba* került Tokaj-hegylajai boros címke gyűjtemény megvásárlását, Horkay László régi képeslapgyűjteményét és több családi fotógyűjtemény megszerzését említhetjük. Utóbbiak sorából kiemelkedik Pécsi Judit adománya.

A múzeumban folyó munkát 2004-ben az *Év múzeuma díj*-jal, 2008-ban *Magyar Örökség Díj*-jal tüntették ki. A kiállítás 2009. december 31-ig várja a látogatókat.

Dr. Tamás Edit

In memoriam

Dr. Rónai Béla (1923–2009)

A dunaföldvári temető ravatalozójából, 2009. október 2-án kora délután, népes családja, rokonai, barátai, egykori tanítványai és tisztelői kísérték utolsó útjára dr. Rónai Béla nyugalmazott tanszékvezető főiskolai tanárt, a nyelvtudomány és a honismeret tudós kutatóját.

Élete és szakmai eredményekben gazdag pályája egy kis Somogy megyei községből Magyarladról (ma: Lad) indult, 1923. április 23-án. Cipész kisiparos apja oldalági rokona volt a festő Rippl-Rónai Józsefnek. Anyja kisparaszti családból származott. Elemi és polgári iskoláit Patosfán és Szigetváron járta. Felsőfokú tanulmányait a bajai tanítóképző intézetben és Szegeden, a tanárképző főiskolán, majd a tanítóképző intézeti tanárok Apponyi-Kollégiumában végezte kitűnő eredménnyel. Tanára és atyai jó barátja Bálint Sándor, a néprajz professzorának gyakornokaként kezdte meg tanári működését, és lett kutatómunkájának egész életre meghatározója a népismeret. Katonai szolgálata és hadifogsága után 1947-ben végzett magyar-történelem és német szakon.

Első helytörténeti kutatásait szülőföldjén, a Zselicben végezte. Doktori értekezését *Patosfa (Egy dél-somogyi falu néprajzi monográfiája)* címmel 1958-ban védte meg Szegeden.

Tanári működését 1949-ben a pécsi püspöki tanítóképző intézetben kezdte. Ezt követően Temesi Mihály tanszékvezetőtől meghívást kapott a Pécsi Pedagógiai Főiskola magyar nyelvészeti tanszékére. Az intézmény jogutódja a Pécsi Tanárképző Főiskola, majd a Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar nyelvészeti tanszékén, később a bajai és a szekszárdi főiskolán nevelt nemzedékeket a magyar nyelv- és beszédművelés szeretetére, a gondolatok és a stílus tisztaságára. Vendégtanárként a határon túli egyetemeken, Pozsonyban, Nyitrán, Kassán, Újvidéken és Mariborban oktatott hungarológiai ismereteket. Nyugdíjbavonulása után 1995 és 2003 között, a Pécsi Püspöki Hit-tudományi Főiskolán tanított.

A Pécsi Pedagógiai Főiskolán az 1960-as évek elején néhány tanártársával megalakították a *Hagyománykutató Munkaközösség*-et, amely céljának tekintette a „múlt jobb megértéséhez szükséges ismeretek feltárását, a hazaszeretet felébresztése érdekében”. Fontosnak tartották, hogy a tanárjelölt növendékek felfigyeljenek és kutassák környezetük táji emlékeit, hagyományait, hangsúlyozzák azok érték-megőrző szerepét. Ennek elősegítésére kollegáival, Vargha Károllyal és Muszty Lászlóval 1971-ben *„Rejtett kincsek nyomában”* címmel jelentettek meg több mint félszáz baranyai népmondát. A rajz szakos hallgatók vizuális nevelésének elősegítésére, Platthy György főiskolai tanárral 1978-ban tankönyvet írt a magyar népművészetről. A Sebestyén Ádám gyűjtéséből 1979-ben kiadott négykötetes *Bukovinai székelő népmesék* szövegének nyelvészeti gondozását ő végezte és az első részben tette közzé tanulmányát *A bukovinai székelők nyelvéről*.

Rónai Béla kezdeményezésének köszönhetően alakult a magyar szakos hallgatókból, néhány évvel később a tanárképző főiskolán a *néprajzi- és nyelvjárási tudományos diákkör*. Egykori tanítványként nemcsak felejthetetlen stilisztika óráin, hanem a kutatómunka kapcsán magam is részese lehettem szemléletformáló pedagógiai munkásságának. A dél-dunántúli régióba vezetett vidéki gyűjtőútjainkon a dialektológia műhelytitkaival együtt megtanulhattuk tőle az önálló kutatás módszerét és etikáját.

Rónai Béla a nyelvtudós a leíró nyelvtan, a stilisztika, a magyar nyelv- és beszédművelés körében számos tankönyvet, tudományos és népszerűsítő publikációt adott a nyelvtudománynak és a szélesebb közönségnek. Könyveit a nyelvi műveltség iránt fogékony érdeklődők szinte az egész Kárpát-medencében ismerték és használták. A teljesség igénye nélkül említenénk népszerű jegyzeteit, többek között a Temesi Mihállyal megírt *A leíró magyar nyelvtan alapjai* (1966), valamint a *Nyelvművelés és beszédkészítés* (Kerekes Lászlóval) 1974-ben kiadott kötetét. A rádióban elhangzott és a sajtóban megjelent kisebb nyelvművelő írásait gyűjtötte össze a *Fölnevelő édesanyám* négy kötetet megért sorozatában. A nyelvtan és a stilisztika szabályrendszerét gazdag irodalmi példatárral illusztrálva tette olvasmányossá az *Édes anyanyelvünk* című, 1997-ben megjelent könyvében.

A nyelvész-szakírói tevékenysége mellett két érdekes dokumentumköte is megjelent. *Mint cseppben a tenger* (1993) címmel visszaemlékezése katonai idejére és hadifogságának hónapjaira, ahogy ő fogalmazta „történelem belülnézetben”, egyúttal izgalmas kortörténeti tudósítás a II. világháború utolsó időszakáról. Személyes hangú, 2001-ben megjelent kötetében – *Bálint Sándorra emlékezem* – lírai valómással idézi egykori szegedi tanárát, barátságuk történetét, professzora példaértékű helytállását az 1950–1960-as, embert próbáló években.

Rónai Béla a nyelvtudós, dialektológiai és stilisztikai vizsgálatait széleskörű táj- és népm ismereten alapultak. Ez hatotta át a zselici tájnyelv feltárására irányuló több évtizedes kutatómunkáját is. Az 1993-ban megjelent tudománytörténeti jelentőségű *Zselici nyelvtan* címszavai szinte a teljes népi műveltség feltárására irányultak.

Tudományos munkásságát számos hivatalos elismeréssel (Csüry Bálint-emlékérem, Lőrincze Lajos-díj, Felsőoktatási Díj) jutalmazták, de legalább annyi örömet jelentett számára tanítványainak ragaszkodása és szakmai előrehaladása, a velük tartott további emberi és szakmai kapcsolat.

Szellemi hagyatéka nem csupán tudományos érdemeiből fakadt. Kiváló pedagógiai munkássága mellett hitében elkötelezett embert ismerhettünk meg benne. Mindenki gondjára nyitott segítőkészsége adta szavainak fedezetét. Sokszor még a kockázatot is vállalva maradt hűséges elveihez. Hitbeli hűsége párosult a magyarság és hazája iránti féltő szeretetével. Magatartásával, szavaival, nyelvi példatárával tanítványait is erre nevelte.

Lantosné dr. Imre Mária